

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU STRATEGIAN LAITOS
JULKAISUSARJA 4: TYÖPAPEREITA No 28

NATIONAL DEFENCE UNIVERSITY
DEPARTMENT OF STRATEGIC AND DEFENCE STUDIES
SERIES 4: WORKING PAPERS No 28

GEORGIAN SOTA UHKAKUVIEN NÄKÖKULMASTA

JARNO LIMNÉLL & JYRI RAITASALO

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

Strategian laitos

HELSINKI 2008

Jarno Linnéll & Jyri Raitasalo: Georgian sota uhkakuvien näkökulmasta
Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos
Julkaisusarja 4: työpapereita No 28
National Defence University, Department of Strategic and Defence Studies
Series 4: Working Papers No 28

Uusimmat julkaisut pdf-muodossa
<http://www.mpkk.fi/fi/tutkimus-opetus/julkaisut/stratl/>

Kannen kuva: Janne Kopu

ISSN 1236-4983
Maanpuolustuskorkeakoulu – National Defence University
Strategian laitos – Department of Strategic and Defence Studies

Edita Prima Oy
Helsinki 2008

GEORGIAN SOTA UHKAKUVIEN NÄKÖKULMASTA

Jarno Linnéll & Jyri Raitasalo

Elokuussa 2008 käyty Georgian sota on palauttanut perinteisen sotilaallisen voimankäytön länsimaiseen turvallisuuskeskusteluun. Jo vuosia käynnissä ollut Venäjän suurvalta-aseaman palauttaminen näyttää Georgiassa saaneen sotilaallisen muotonsa. Tässä kirjoituksessa arvioidaan länsimaisia ja venäläisiä käsityksiä kansainvälisestä turvallisuudesta kylmän sodan jälkeisellä ajalla. Lisäksi kirjoituksessa tarkastellaan suomalaisia uhkakuvia, osana länttä ja vahvistuvan Venäjän rajanaapurina, arvioiden Georgian tapahtumien vaikutuksia Suomen uhkakuvien muotoilemiseen.

Taustaa - kylmän sodan päättyminen

Kylmän sodan päättyessä Yhdysvallat nousi muodostumassa olleen ”kylmän sodan jälkeisen ajan” selkeäksi johtovaltioksi. Se oli liittolaisineen voittanut kylmän sodan, eikä suoraa haastajajäsen sotilaalliselle, taloudelliselle tai poliittiselle voimalle ollut näköpiirissä. Kriisit tai sodat eivät kylmän sodan päättymisestä huolimatta poistuneet kansainväliseltä turvallisuusagendalta. Päinvastoin, ”uudet sodat”¹ saivat aikaisempaa enemmän huomiota, kun vastakkainasetteluun perustunut suurvaltapolitiikka hiipui 1990-luvun alkupuolella. Kansainvälinen optimismi uudesta turvallisemmasta kansainvälisestä järjestelmästä väheni asteittain 1990-luvun kuluessa, kun humanitaariset kriisit ja uudet sodat yksi toisensa jälkeen nousivat esiin ja aiheuttivat laajaa tuhoa ja inhimillistä kärsimystä. Neuvostoliiton ja Jugoslavian hajoaminen sekä mm. Somalian, Ruandan ja Itä-Timorin luhistuminen nostivat uudenlaiset sodat kansainvälisen turvallisuusagendan keskiöön. Kuten Georgian sota vuodelta 2008 osoittaa, eivät monet kylmän sodan päättyessä kytemään

jääneet konfliktit ole vielääkään ratkennut.

Erityisesti länsimaissa² alkoi 1990-luvulla turvallisuusnäkökulman laajeneminen ja hajautuminen. Omaan alueeseen ja kansaan kohdistuvan sotilaallisen uhkakuvan laimentuessa länsimaat 1990-luvun kuluessa siirsivät kansainvälisen järjestelmän vakauden ja osittain myös yksilötason turvallisuusnäkökulmansa keskiöön – valtion turvallisuuden rinnalle. Tämä siirtymä ei tapahtunut tietoisella yksittäisellä turvallisuuspoliittisella päätöksellä, vaan pikemminkin vähäisten askelten ja vuosien kuluessa tehtyjen turvallisuuspoliittisten päätösten muodossa. Kylmän sodan jälkeen oli mahdollista puuttua kauempana oleviin kriiseihin – vaikka niiden vaikutukset länsimaiden välittömään turvallisuuteen olivat hyvin vähäiset. Tarve humanitaarisiin interventioihin ja kriisinhallintaan kuitenkin korostui 24/7-median kehittyessä. Kylmän sodan päättymiseen ajoittuikin ns. ”CNN-efektin” voimistuminen.

¹ Ks. Mary Kaldor, *New & Old Wars - Organized Violence in a Global Era*. Polity Press, Cambridge 1999.

² On huomioitava, että ”länsimaisen” ja ”läntisen” viiteryhmän määrittely on aina tiettyssä määrin kiistanalaista. Lännen määrittelystä ja sen ongelmista ks. mm. Stuart Hall, *Identiteetti*, Vastapaino, Tampere 1999, s. 77-98.

Informaatioteknologiaan perustuva sotilaallisen kyvyn lisääminen on ollut yksi keskeinen tekijä länsimaissa asevoimien kehittämisessä. Kylmän sodan päättyessä vuonna 1991 käyty Persianlahden sota osoitti uuden teknologian tehokkuuden suhteessa vanhaan. ”Sodankäynnin vallankumouksen” katsottiin olevan ovella ja sen nähtiin tarjoavan mittavia etuja tämän vallankumouksen aallon harjalla ratsastaville maille.³ Samanaikaisesti kun Yhdysvaltojen asevoimien kehittämisessä aloitettiin voimakas siirtymä määrästä laatuun ja staattisuudesta nopeaan (strategiseen) liikkeeseen, joutuivat länsimaat kohtaamaan uusien etnis-uskonnollisten sotien kansainvälistä turvallisuusympäristöä ravisuttavat vaikutukset. Sodankäynnin vallankumouksen teknologia-painotteisen vision sekä uusien sotien esiinnousun yhtymäkohdassa joutuikin länsimainen näkökulma asevoimien käyttöön mukautumaan uusiin turvallisuuspoliittisiin realiteetteihin. Tästä suurstrategisesta tilanteesta virisi vuosien mittaan ”uusi” länsimainen kriisinhallintatraditio.⁴ Somalia, Haiti, entinen Jugoslavia, Ruanda ja Itä-Timor olivat raaka-ainetta tämän asevoiman käytön uuden näkökulman muodostumiselle.

Samalla kun länsimaat Yhdysvaltojen johdolla reagoivat maailmalla leimautaneisiin kriiseihin ja lähettivät joukkojaan oman alueen ulkopuolisiin kriisipesäkkeisiin, Venäjä paini merkittävien taloudellisten, yhteiskunnallisten ja so-

tilaallisten ongelmien kanssa. Neuvostoliitto/Venäjä oli hävinnyt kylmän sodan. Sen supervaltastatus oli mennyttä ja sen alueellinen koskemattomuuskin tuli haastetuksi. Kansainvälisen suurvallta-asemansa ylläpitämiseksi Neuvostoliiton raunioilta ponnistanut Venäjä korosti ydinaseidensa merkitystä. Sen tavanomaiset asevoimat olivat edelleen mittavat, mutta kyky panostaa asevoimien laadulliseen uudistamiseen tai määrälliseen ylläpitämiseen heikkeni taloudellisten ongelmien myötä.

Kun Venäjä kamppaili mittavien yhteiskunnallisten uudistusten, taloudellisten ongelmien sekä Tšetšenian sodan kanssa, länsimaat uudistivat turvallisuuspolitiikkansa näkökulmaa ja sen perusteella asevoimiensa organisaatioita, varustusta sekä käyttöperiaatteita. 1990-luvulla vähitellen muotoutunut uusi läntinen turvallisuuspoliittinen näkökulma painottaa kansainvälisen järjestelmän vakautta, demokratiaa, ihmisoikeuksia ja vapaakauppaa. Laajeneva turvallisuuskäsitys ja siihen liittyvä uusi turvallisuuspoliittinen näkökulma toivat sotilaallisen kriisinhallinnan tehtävät asevoimien asialistalle, kun laajamittainen sota näytti hyvin epätodennäköiseltä. Länsimaiset valtiot sekä niiden yhteistyöelimet EU ja Nato ovatkin viimeisten viidentoista vuoden kuluessa rakentaneet käytössään olevaa asevoimaa käytettävämmäksi, tehokkaammaksi ja ulottuvammaksi. Samalla asevoiman käyttö on vähitellen arkipäiväistynyt, kun kriisinhallintaoperaatioita on jatkuvasti käynnissä – useita rinnakkain. Länsimaista sotaa käydään lähes jatkuvasti globaalilla toiminta-alueella uudentyyppisiä vastustajia vastaan. Lisäksi sotilaallisen uhkakuvan taustalla nähdään heikot ja hajoavat valtiot – kylmän sodan ajan suurvalltapainotuksesta poiketen.

³ Ks. esim. *Annual Report to the President and Congress by Secretary of Defence Dick Cheney*, U.S. Government Printing Office, Washington 1992; William Perry, “Desert Storm and Deterrence”, *Foreign Affairs*, vol. 70, no. 4, 1991, s. 66-82.

⁴ ”Vanhasta” kriisinhallinnasta, ks. esim. Pekka Visuri, *Totaalisesta sodasta kriisinhallintaan: puolustusperiaatteiden kehitys läntisessä Keski-Euroopassa ja Suomessa vuosina 1945-1985*. Otava, Helsinki 1989.

Sotilasliitto Nato karsi joukkorakennetaan 1990-luvulla. Kansallisten asevoimien vahvuuksia supistettiin ja puolustusbudjetit niin Yhdysvalloissa kuin Euroopassa pienennettiin. Staattisen sotilaallisen läsnäolon tarpeen vähentyessä ja sotilaallisen kriisinhallintatradition vahentuessa tarve puuttua nopeasti kaukasiinkin kriiseihin lisääntyi. Tämä aiheutti asevoimien kehittämislle ongelman: vähemmällä resursseilla oli hankittava aikaisempaa kalliimpia sotilaallisia suorituskykyjä.

Venäjän ja lännen suhteet kehittyivät 1990-luvulla pääsääntöisesti vähäisin julkisin ristiriidoin tai konfliktein. Naton laajeneminen itään (v. 1999 ja 2004) ja Kosovon sota olivat keskeiset kriisipisteet näissä suhteissa, mutta Venäjän mahdollisuudet vastustaa näitä tapahtumia olivat sen heikkouden tilassa lähes olemattomat. Lännessä Naton laajenemista ei juurikaan ole käsitetty valtapolitiikan näkökulmasta, vaikka Venäjä on mm. tällä argumentilla pyrkinyt estämään entisen vihollisen hivutautumisen omalle lähialueelleen.

Sota terrorismia vastaan

Länsimaat olivat noin vuosikymmenen ajan kehittäneet asevoimiaan oman alueensa ulkopuolisiin ”uusiin” tehtäviin, kun terroristi-iskut (9/11) Yhdysvalloissa nopeasti muuttivat Yhdysvaltojen suhtautumisen asevoiman käyttöön kansainvälisessä järjestelmässä. Maailman ainoa sotilaallinen supervaltta oli osoittanut sotilaallisen ylivoimansa toistuvasti 1990-luvun kuluessa. Kun terroristit iskivät New Yorkissa ja Washingtonissa, oli sotilaallisen kriisinhallinnan tradition vahvistuminen muuttanut sotilaallisen voimankäytön oppeja länsimaissa. Sotilaallisesta voimasta oli tähän mennessä tullut aktiivisesti käytettävissä oleva väline uusien turvalli-

suusuhkien ennaltaehkäisyssä ja torjunnassa. Sotilaallista voimankäyttöä ohjasi 1990-luvulla laaja yhteisymmärrys asetettujen tavoitteiden eettisyydestä. Sotilaallisen voimankäytön monikanallinen luonne sekä YK:n turvallisuusneuvoston valtuutus olivat välineitä asevoimien aktiivisen käytön legitimitetin ylläpitämiseksi.

Syyskuun 11. päivän terrori-iskut ja sen jälkeen George W. Bushin julistama terrorismin vastainen sota loivat mahdollisuuden yhteisen sävelen löytymiselle Putinin vahventuvan Venäjän ja Yhdysvaltojen johtaman lännen välillä. *Yhteiset turvallisuusuhkat mahdollistavat yhteisen näkökulman kansainväliisiin suhteisiin.* Venäjän ongelmat Kaukasuksella olivat helposti integroitavissa globaalin terrorismin vastustamisen viitekehykseen – samoin kuin Yhdysvaltojen johtama operaatio Afganistanissa.

Yhteinen terrorismin vastaisen sodan viitekehys Venäjän ja Yhdysvaltojen välillä ei kuitenkaan estänyt Venäjää tuomitsemasta Yhdysvaltojen johdolla tehtyä hyökkäystä Irakiin vuonna 2003. Tuon vuoden jälkeen myös läntinen turvallisuusyhteisö – jonka keskeisenä selkärankana on toiminut sotilasliitto Nato – koki identiteetikriisin, kun Yhdysvaltojen puolustusministeri Donald Rumsfeld jakoi liittolaisensa uuteen ja vanhaan Eurooppaan. Joka tapauksessa vahvistuva Venäjä alkoi vuoden 2003 jälkeen rakentaa suurvalta-asemaansa kansainvälisessä järjestelmässä yhä selkeämmin Yhdysvaltojen yksipuolista johtosamaa haastavana valtiona. Moninapaisuus yksinapaisuuden sijaan oli venäläinen tulkinta tavoiteltavasta – ja

todennäköisestä – tulevaisuuskuvasta kansainvälisissä suhteissa.⁵

Venäjän suurvaltaprojekti – imperiumin vastaisku

Venäjän suurvaltaidentiteetin rakennusaineiksi ovat 2000-luvulla nousseet sen 1990-luvulla kokeman oman heikkoutensa poistaminen sekä Yhdysvaltojen johtaman lännen vastustaminen. Käytännössä tämä on ilmennyt aktiivisempänä puuttumisena kansainvälisen järjestelmän tapahtumiin. *Naton laajeneminen, Kosovon itsenäistyminen, Iranin ydinaseohjelma ja pohjoisten merialueiden hallinta ovat kaikki sellaisia strategisen tason kysymyksiä, joissa Venäjä on kyennyt osittamaan suurvaltan tavoitteenasetantaa ja toimintamenetelmiä.* Lisäksi Venäjä on ”jäädäyttänyt” TAE-sopimuksen⁶ noudattamisen joulukuussa 2007. Georgian sota on Venäjän suurvaltaprojektin uusin sotilaallinen ilmentymä Yhdysvaltojen ohjuspuolustushankkeen vastustamisen ohella. Kysymys Eurooppaan sijoitettavista amerikkalaisista ballististen ohjusten torjuntaohjuksista on Venäjän reaktioissa nostanut esille kylmästä sodasta tutun retoriikan ensi-iskusta (esimerkiksi Puolaan, jonne torjuntaohjuksia sijoitetaan).

Kylmän sodan jälkeen hegemoniseen johtoasemaan nousseen lännen ja sen uuden turvallisuusnäkökulman haastaminen on ollut looginen tapa rakentaa nousevalle Venäjälle suurvaltaidenti-

teettiä. Kylmän sodan häviöstä ja Neuvostoliiton romahtamisesta irti pyrkivä, vahvistuva Venäjä saa suurvaltaäänensä parhaiten kuulumaan Yhdysvaltojen johtoaseman kiistämällä. Länsimaiseen näkökulmaan integroitava Venäjä ei tätä samalla tavalla mahdollistaisi – ainakaan lyhyellä muutaman vuoden aikaperspektiivillä. Venäjältä onkin kuultu 2000-luvulla jo usean vuoden ajan vahvempaa poliittista sanailua Yhdysvaltojen johtamaa yksinapaista maailmanjärjestystä ja lännen rajoja laajentavaa Natoa vastaan. Venäjä on myös tukenut suurvalta-asemaansa ankkuroidua poliittista retoriikkaansa poliittis-taloudellisilla käytännön toimilla, kuten esimerkiksi Ukrainan kaasukriisi vuonna 2006 tai ETYJ:n vaalitarkkailukiistat vuosina 2007–2008 osoittavat.

Vladimir Putinin ja Dmitri Medvedevin presidenttikausilla nousevan Venäjän näkökulma ”uusista” kansainvälisen järjestelmän pelisäännöistä on vähitellen saatettu kansainväliseen tietoisuuteen. Alennuksen tilastaan eroon pääsyt Venäjä on jatkossa otettava paremmin huomioon kansainvälisesti merkittävistä asioista päätettäessä. Venäjälle kansainvälinen politiikka on erityisesti suurvaltojen politiikkaa, joten Venäjän äänen on kuuluttava kansainvälisen politiikan foorumeilla ja kabineteissa 1990-lukua ja 2000-luvun alkua paremmin. Yhdysvaltojen johtoaseman ja sen aktiivisen asevoiman käytön on Venäjällä arvioitu johtaneen kansainvälisen turvallisuuden heikkenemiseen. Lääkkeenä tähän Venäjä esittää mm. kansainvälisen oikeuden periaatteiden kunnioittamista, useiden suurvaltojen aseman vahvistamista (moninapaisuus) sekä keskeisten kansainvälisten toimijoiden yhteistyön vahvistamista.⁷

⁵ Ks. esim. Vladimir Putin, *Speech at the 43rd Munich Conference on Security Policy* 10.2.2007. [www.securityconference.de/konferenzen/rede.php?sprache=en&id=179 / 11.9.2008]. Moninapaisuuden opista Venäjällä, ks. esim. Håkan Karlsson, *Grand Strategies in Collision - U.S. and Russian Visions of the World*, Studies in Security 4, Swedish National Defence College 2007.

⁶ Tavanomaiset Aseet Euroopassa.

⁷ Ks. esim. ”Medvedev underlines policy”, 31.8.2008. *Pravda online*,

Luonnollisesti nämä uudet ehdotetut kansainväliset pelisäännöt ovat omiaan nostamaan Venäjän merkitystä kansainvälisissä suhteissa.

Neuvostoliiton perillisenä Venäjä on koko kylmän sodan jälkeisen ajan korostanut ns. lähiulkomaidensa merkitystä. Heikkoutensa vuosina tämä ei johtanut merkittäviin turvallisuuspoliittisiin kiistoihin Venäjän ja sen rajanaapureiden kanssa. Vuoden 2008 Georgian sodan yhteydessä Venäjän arviot kansainvälisen turvallisuusjärjestelmän tulevaisuudesta sidottiin näiden lähiulkomaiden osalta klassisen suurvaltapolitiikan traditioon: Venäjällä esitetään olevan erityislaatuista intressejä vaalittavanaan entisissä neuvostotasavalloissa. Lisäksi Venäjän kansallisen edun ja sen kansalaisten suojele ulkomailla – tarvittaessa voimakkeinoin – koskettavat erityisesti näitä valtioita.⁸

Voimistuva Venäjä, Georgian sota ja suhteiden viileneminen Venäjän ja lännen välillä eivät merkitse uuden kylmän sodan syttymistä – ainakaan, jos vertailukohtana käytetään Neuvostoliiton johtaman idän ja Yhdysvaltojen johtaman lännen ideologista vastakkainasettelua toisen maailmansodan jälkeen. Georgian sota ja Venäjän voimistuva diplomaattinen retoriikka ilmentävät kuitenkin varsin perinteisen suurvaltänäkökulman omaksumista Moskovassa. Venäjälle turvallisuus on ensisijaisesti poliittis-sotilaallista turvallisuutta oman alueellisen yhtenäisyyden ja suverenisuuden ylläpitämiseksi sekä voiman kasvattamiseksi. Poliittiset, taloudelliset ja sotilaalliset keinot ovat käytettävissä näiden yleisten turvallisuuspäämäärien ajamiseksi.

[<http://engforum.pravda.ru/showthread.php?p=2558025> / 11.9.2008].

⁸ Ibid.

Vaikka länsimaat ovat Yhdysvaltojen johdolla käyttäneet asevoimiaan ennennäkemättömässä laajuudessa viimeisen puolentoista vuosikymmenen aikana, näytti Venäjän hyökkäys Georgiaan tulleen monelle yllätyksenä. Sotilaallista voimaa humanitaaristen interventoiden, sotilaallisen kriisinhallinnan ja terrorismin vastaisten operaatioiden näkökulmasta käyttäneelle lännelle sota Georgiassa heijastaa ainakin osittain paluuta vanhaan – perinteiseen asevoimankäyttöön. Georgian sodassa oli kyse maarajan ylittävästä tavanomaisesta hyökkäyksestä, jota tuettiin ilmahyökkäyksin ja merisaarrolla. Venäjän sotilasoperaatioita Georgiassa onkin vaikea asemoida länsimaiseen asevoiman käytön uuteen kehykseen. Länsimaisena asevoiman käytön muotona sotilaallinen kriisinhallinta, terrorismin vastainen sota ja korkean teknologian koalitiosodankäynti kaukana omalta alueelta sai Georgiassa rinnalleen massamaisemman joukkojen ja tulenkäytön omaan maantieteelliseen alueeseen sidottuna.

Vapauden, demokratian ja markkinatalousmallin levittäminen sekä terrorismin torjuminen asevoimaa käyttämällä kaukana omalta alueelta on kuitenkin varsin vaivattomasti liitettävissä suurvaltänäkökulmaan kansainvälisissä suhteissa. Venäjä ja länsi puhuvat ainakin osittain toistensa ohitse kansainvälisen turvallisuusjärjestelmän luonnetta ja uhkakuvia koskevassa dialogissa. Asevoiman käytön osalta yhtymäkohtia on enemmän. Klassisen strategian teorian mukaisesti suurvallat käyttävät kaikkia käytössään olevia välineitä etujensa ajamiseen enemmän tai vähemmän konfliktialttiissa maailmassa. Kysymys onkin siitä, kuinka nämä edut kulloinkin määritellään.⁹

⁹ Kansallisen edun määrittämisestä, ks. esim. Martha Finnemore, *National Interests in Inter-*

Suurvalloille sotilaallinen voima on yksi instrumentti muiden joukossa. Tekninen kehitys sekä asevoimien kykyjen lisääntynyt käytettävyys ovat lisänneet länsimaiden mahdollisuuksia sotilaallisen instrumentin käyttöön kylmän sodan supervaltakonfliktin siirtäessä historiaan. Nyt kun Venäjä Georgiassa käyttää samaa sotilaallista suurvaltalogiikkaa – tosin käyttämällä asevoimaa massamaisesti ja länsimaihin verrattuna vähemmän kohdistetulla tavalla – ovat länsimaat yksittäin ja yhdessä joutuneet toteamaan sotilaallisen voimankäytön kynnyksen madaltamisen negatiiviset seurausvaikutukset. Kylmän sodan jälkeen Venäjällä ja lännessä kehittyneet turvallisuuspoliittiset uhkakuvat voivat poiketa toisistaan merkittävästi, mutta asevoiman käytön kannalta Venäjä otti Georgiassa aikaisempaa aktiivisemmän roolin. Asevoimien aktiivisempi käyttötapa on ollut ominaista myös länsimaille kylmän sodan jälkeen.

Suomi lännen ja idän välissä

Kukin kansainvälisen järjestelmän toimija rakentaa sekä omia uhkakuviaan että niiden kautta toisten toimijoiden ymmärrystä tämän päivän uhkatodellisuudesta. Jokainen toimija, myös Suomi, tekee tämän kuitenkin omasta näkökulmastaan ja omalla painoarvolla sekä omien institutionaalisten ja kulttuuristen rakenteidensa sisällä.

Suomi on rakentanut ja rakentaa omaa uhkaymmärrystään vuorovaikutuksessa sekä länsimaisten toimijoiden (kuten Yhdysvallat, Nato ja EU) että Venäjän kanssa. Voidaankin sanoa, että *Suomen esittämät julkiset uhka-arviot ovat sekoitus länsimaista ja kansallista (Venä-*

jään yhdistyvää) uhkaymmärrystä. Suomi on – myös uhkakuviensa osalta – lännen ja idän välissä.

Suomeen välittyy niin lännestä kuin idästä turvallistamistaesityksiä¹⁰ eli näkemyksiä siitä, mitkä tekijät Suomea ja suomalaisia uhkaavat. *Se miten turvallisuusympäristöä ja siitä nousevia uhkakuvia arvioidaan muualla vaikuttaa oleellisesti suomalaiseen uhkaymmärrykseen.* Kyse on muun muassa siitä, miten kiistanalainen (laajan) turvallisuuden ja sen mukaisten uhkakuvien käsitteet tulisi Suomessa ymmärtää ja siitä, voiko Suomella olla muista länsimaista poikkeava turvallisuuskäsitys.

Länsimaiden ja Venäjän esittämät turvallisuusstrategiat, -puheet ja -asiakirjat rakentavat Suomelle ymmärrystä siitä, minkälaisia ”oikeat” uhkat ovat ja millaisia mielikuvia sekä hallintakeinoja niihin tulisi liittää. Suomen turvallisuusympäristössä tapahtuvat muutokset puolestaan joko vahvistavat tai heikentävät näiden näkemyksien vaikuttavuutta. Suomen ollessa vuorovaikutuksessa kansainvälisten toimijoiden kanssa ja monin tavoin seurattessa niiden turvallisuus- ja uhkamäärittelyitä, muodostuu poliittiseksi harkinnaksi se, mitkä ja missä määrin nämä Suomen ulkopuolella rakennetut uhkakuvaukset ”suodatetaan” osaksi suomalaista uhka-

¹⁰ Turvallistaminen ymmärretään tässä yhteydessä prosessina, jossa jostakin asiasta tai ongelmasta rakennetaan uhka. Asian turvallistaminen mahdollistuu sille annettavan poliittisen priorisoinnin yhteydessä. Turvallistamisesitys on puolestaan esitys turvallistettavasta asiasta, jonka turvallistaminen (esimerkiksi uhkakuvana esittäminen turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa selonteossa) on sidonnainen poliittiseen päätöksentekoon. Ks. turvallistamisesta mm. Rita Taureck, ”Securitization theory and securitization studies”, *Journal of International Relations and Development*, Vol. 9, No. 1, 2006, s. 53-61.

ajattelua ja -sisältöä (esimerkiksi osaksi turvallisuus- ja puolustuspoliittista selontekoa).

Toisaalta kyse on Suomen omien uhkakuvien peilaamisesta muualla esitettyihin uhkakuviin – arvioimalla muiden uhkakuvia ja niiden relevanssia haetaan tukea ja näkemyksiä Suomessa muodostettaville käsityksille. Kansainvälisen uhkakeskustelun ja turvallisuusympäristön seuraaminen onkin Suomessa jatkuva sekä poliittinen että hallinnollinen prosessi, mikä vaikuttaa Suomen kansallisten uhkakuvien rakentamiseen.

Perustellusti voidaan todeta, että Suomen olisi – erityisesti poliittisista syistä – mahdotonta rakentaa omia uhkakuviaan ja uhkatodellisuuttaan ilman kansainvälisen uhkapuhunnan ja Suomen kannalta keskeisten valtioiden tai muiden kansainvälisten toimijoiden uhkakäsityksien huomioonottamista. Tämä ulkoinen uhkakuvatodellisuus heijastuu sekä suomalaisen turvallisuus- ja puolustuspoliittiseen keskusteluun että tilanteenarviointeihin. Kyse on kansainvälisessä toimintaympäristössä ilmenettävien uhkakuvien sekä turvallisuusympäristön epäsuorasta vaikuttavuudesta, joka muodostaa keskeisen taustatekijän Suomen kansalliselle uhkakuvarakentamiselle. Georgian sota on yksi esimerkki kansainvälisen turvallisuusympäristön tapahtumasta, jonka turvallisuusvaikutuksia ja siihen liittyviä uhkakuvien ”päivitystarpeita” on tulkittu hyvinkin eri tavoin eri toimijoiden keskuudessa.

Laaja-alaiset turvallisuusuhkat

Uusiksi ja ei-sotilaallisiksi kuvatut uhkatekijät ovat länsimaaisessa uhkamäärittelyssä nousseet sotilaallisten uhkakuvien rinnalle – ja ohi. Länsimaissa huomio on kiinnittynyt laajamittaisen

sotilaallisen hyökkäyksen ja valtioiden välisten sotien uhkakuvien poistamiseen (tai ainakin hyvin voimakkaaseen lieventämiseen). *Yhdysvaltojen, Naton tai EU:n voimassaolevista turvallisuusstrategioista ei tällä hetkellä löydy minkäänlaisia mainintoja perinteisen sotilaallisen voimankäytön mukaisista uhkakuvista, Venäjän uhkasta puhumattakaan.* Länsimaista uhkamäärittelyä onkin viime vuosikymmenen aikana hallinnut ”vanhojen” (sotilaallisten) uhkien korvaaminen ”uusilla” (ei-sotilaallisilla) uhkakuvilla.

Uhkakuvien yleinen luonne on rakentunut EU:n, Naton ja Yhdysvaltojen piirissä varsin samankaltaiseksi. Läntistä uhkaymmärrystä ovat hallinneet 2000-luvun alussa terrorismi, joukkotuhohaseiden hallitsematon leviäminen sekä poliittisesti epävakaat valtiot (eri nimityksineen). Etenkin 9/11 -tapahtumat ovat käsitteenä ja mielikuvana rakentuneet osaksi läntistä kulttuuria, jota länsimaissa esitetty uhkakuvapuhunta on ylläpitänyt. *Terrorismia voi myös pitää poliittisesti käyttökelpoisena uhkakuvena, sillä se on hankalasti määritettävissä ja vihollinen vaikeasti paikallistettavissa, mutta terrori-iskut (myös Euroopassa) ovat osoittaneet sen konkreettiseksi.* Terrorismin uhkalle ja siihen kohdistettaville hallintakeinoille on siten rakennettavissa hyvin moniulotteinen muoto – tarkoitusperistä riippuen. Vakavimmaksi uhkakuvaksi on länsimaissa nähty joukkotuhohaseiden päätyminen terroristien käsiin, epävakaiden valtioiden suosiollisella avustuksella. Tämän uhkakuvan vakavuutta on myös Suomen turvallisuuspoliittinen johto puheissaan usein korostanut.¹¹

¹¹ Mm. Matti Vanhanen, *Puhe Keskustan ulko- ja turvallisuuspoliittisessa seminaarissa*, 2.4.2008.

Laaja-alaiseen turvallisuusajatteluun liittyvät lisääntyvissä määrin myös muunlaiset uhkakuvat kuten ilmaston lämpeneminen, äkilliset ympäristökriisit, epidemiat, hallitsemattomat väestöliikkeet sekä talouden ja tietoyhteiskunnan kehitystä uhkaavat tekijät. Uhkatekijöiden ja -kuvien kirjo on siis tänä päivänä hyvinkin laaja ja laaja-alaisesta turvallisuudesta puhuminen on myös Suomessa arkipäiväistä.¹²

Turvallisuuden laajentamiseen liittyvän länsimaisen uhkaymmärryksen muutoksessa on Suomen kannalta huomioitava neljä asiaa. Ensinnäkin, *sotilaallisten uhkakuvien haalistuminen on antanut tilaa uusista uhkista puhumiselle ja niiden painoarvon kasvattamiselle*. Uusia uhkia on kylmän sodan jälkeisessä tilanteessa ollut helpompi nostaa länsimaissa esille – turvallistaa erilaisia asioita turvallisuuspoliittisiksi uhkakuviksi. Vaikka valtiolla tai esimerkiksi sotilasliitolla ei voida ajatella olevan tiettyä ”uhkakiintiötä”, joka tulisi aina täyttää, on vaikea kuvitella tilannetta, jossa esimerkiksi Yhdysvalloilla ei olisi minikäänlaisia uhkakuvia. Onkin arvioitu, että kansainvälisen järjestelmän toimijoilla on tarve luoda itselleen uhkakuvia – jos ei sotilaallisia uhkakuvia, niin sitten joitain muita.¹³ Uhkia voidaan myös helpommin löytää, jos niitä lähdetään erityisesti etsimään – *uhkakuvia tehdään, jos niitä on tarve tehdä*. Uusien uhkien korostaminen on ollut seurausta sotilaallisten uhkakuvien intensiteetin

¹² Esimerkiksi valmisteilla oleva turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko valmistellaan laajan turvallisuuskäsityksen pohjalta. Ks. Valtioneuvoston viestintäyksikkö, *Uuden turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon valmistelu käynnistyy*, Tiedote 210/2007.

¹³ Ks. Uhkakuvien välttämättömyydestä mm. Carl Schmitt, *The Concept of the Political*, The University of Chicago Press, Chicago, London s. 53-58, ja Johan Eriksson, *Kampen om Hotbilden*, Santérus, Stockholm 2004, s. 113-151.

heikkenemisestä. Tämä on varsin nopeasti johtanut useissa länsimaissa jopa sotilaallisten uhkakuvien olemassaolon kyseenalaistamiseen.

Toiseksi, on tietyllä tavalla erikoista, että länsimaissa puhutaan edelleen kaikista muista kuin puhtaan sotilaallisista uhkakuvista nimenomaan uusina uhkina.¹⁴ Tällä *on tietoisesti haluttu tehdä eroa ”uuden” ja ”vanhan” turvallisuuden välille* ja pyritty osoittamaan turvallisuusajattelun uudistumiskykyä. Samalla erityisesti terrorismin uhka on militarisoitu – terrorismista on rakennettu uhkakuva, johon vastataan sotilaallisella voimankäytöllä. Huomioitavaa on, että Nato perustelee olemassaoloaan tänä päivänä ensisijaisesti toiminnallaan terrorismin uhkaa vastaan, painottaen kansainvälisen (maapallonlaajuisen) kriisinhallinnan merkittävyyttä. Tämä on johtanut myös Suomessa kansainvälisten kriisinhallintatehtävien vahvempaan huomioimiseen puolustusvoimien tehtäväkentässä.

Kolmanneksi, länsimaisessa uhkaymmärryksessä uudet uhkat yhdistetään hyvin vahvasti globalisaation syvenemiseen ja turvallisuuden keskinäisriippuvuuden lisääntymiseen. Uhkatekijät kuvataan pääsääntöisesti luonteeltaan valtioiden rajat ylittäviksi, meitä kaikkia koskettaviksi ja hallinnaltaan laajaa länsimaista yhteistyötä vaativiksi. *Uhkakuvien (etenkin uusiin uhkakuviin liittyvän) yleisen kehityksen voi länsimaissa todeta kulkeneen 2000-luvun alussa kohti yleisluontoisempaa ja maailmanlaajuisempaa määrittelyä*. Tästä ajattelutavasta on Suomessa hyvin vaikea irtaantua, varsinkin kun Suomi pyrkii toimimaan uusien uhkien torjunnassa osana länsimaista rintamaa.

¹⁴ Kirjoittamattomana periaatteena tuntuu olevan, että laajan turvallisuuden käsite on ”jotain enemmän kuin sotilaallinen turvallisuus.”

Samalla Suomessakin turvallisuuspolitiikan käsitettä ja turvallisuuspoliittisia vaikutuskeinoja on laajennettu yhä enemmän ei-sotilaallisille osa-alueille, kuten kehitys- ja ihmisoikeuspolitiikkaan.¹⁵

Neljänneksi, yhteiset uhkat yhdistävät. Uusien uhkien esittämisen kautta valtioilla on sotilaallisia uhkakuvia helpompaa osoittaa kuulumistaan haluttuun sosiaaliseen viiteryhmään, esimerkiksi länsimaihin. Tällöin uhkan ”todellisuus” esimerkiksi Suomen turvallisuudelle on tietystä määrin toissijaista, sillä tärkeämpää on osoittaa samanlaista uhkaymmärrystä siihen suuntaan, jonka osana Suomi haluaa kansallista identiteettiään rakentaa. Länsimaissa yleisesti esitettyjen uusien uhkakuvien voi katsoa muodostavan Suomelle positiivisen identiteettiperusteisen viiteryhmän, joka samalla luo Suomelle normatiivisia paineita turvallistaa tiettyjä uusia uhkakuvia osaksi suomalaista uhkakuvasäiltöä (myös vastoin kansallista rationaalisuusolettaman edellyttämää toimintalinjaa). Suomen turvallisuuspoliittinen johto onkin viime vuosina korostanut Suomen toimivan uusien uhkakuvien hallinnassa osana laajempaa – länsimaista ja eurooppalaista – yhteisöä.

Ei liene sattumaa, että esimerkiksi EU:n turvallisuusstrategiassa esitetyille uhkakuville (terrorismi, joukkotuhoaseiden leviäminen, alueelliset konfliktit, toimintakyvyttömät valtiot ja järjestäytynyt rikollisuus) annettiin vuoden 2004 turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa selonteossa merkittävä painoarvo. *Selonteossa haluttiin osoittaa sekä EU:lle että Yhdysvalloille, että terrorismin uhka ja muut länsimaissa painotetut*

¹⁵ Vrt. ”Kehityspolitiikka on myös Suomen turvallisuuspolitiikkaa.” Ulkoasiainministeriö, *Kehityspoliittinen ohjelma*, valtioneuvoston periaatepäätös 5.2.2004, Helsinki 2004, s. 14.

uudet uhkakuvat otettiin myös Suomesa todesta. Vuoden 2004 selonteossa seurattiin uusien uhkakuvien osalta pitkälti länsimaisia uhkakuvamäärittelyitä.

Sotilaalliset uhkakuvat Suomessa

Monien länsimaiden uhkamäärittelyistä poiketen Suomessa on ylläpidetty sotilaallisia uhkamalleja.¹⁶ Suomen turvallisuus- ja etenkin puolustuspoliittisia ratkaisuja, kuten alueellista puolustusjärjestelmää ja yleistä asevelvollisuutta, on ajoittain länsimaissa arvosteltu vanhanaikaisiksi ja uudistuskyyvyttömiksi. Myös Suomessa on jossain määrin viime vuosina kyseenalaistettu sotilaallisten uhkakuvien tarpeellisuus, varsinkin Ruotsin, EU:n ja Naton esittämään ”sotilaallisen uhkan olemattomuuteen” vedoten. Sotilaallisten uhkakuvien sekä ”perinteisten puolustuspoliittisten johtopäätöksien” legitimointi onkin Suomessa 2000-luvun alussa jonkin verran vaikeutunut.

Sotilaalliset uhkamallit on Suomessa kuitenkin haluttu säilyttää osana turvallisuuspoliittista toimintalinjaa, eräänlaisena henkivakuutuksena ennakoimattomalle tulevaisuudelle. Kyse on Venäjistä, vaikka sitä edelleenkin on Suomessa poliittisesti vaikea tunnustaa. *Venäjä koetaan Suomen turvallisuuden kannalta hyvin keskeiseksi ja jopa ongelmalliseksi toimijaksi – asettipa se strategiansa, tavoitteensa ja uhkakuvansa miten tahansa.* Venäjän asema on

¹⁶ Vuoden 2004 turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa selonteossa puolustuspoliittisiksi uhkamalleiksi määritettiin alueellinen kriisi, poliittinen, taloudellinen ja sotilaallinen painostus sekä sotilaallisen voiman käyttö, joka voi olla strateginen isku tai strategisella iskulla alkava hyökkäys alueiden valtaamiseksi. Kaikkiin uhkamalleihin yhdistettiin epäsymmetrinen sodankäynti. *Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2004*, Valtioneuvoston selon- teko VNS 6/2004, s. 99-101.

todettu keskeiseksi myös monien uusien uhkien lähteenä.

Keskeisenä lähtökohtana Venäjän sotilaallisen ”uhkatodellisuuden” arvioinneissa korostuvat Suomen ja Venäjän maantieteellinen rajanaapuruus, historialliset kokemukset, maiden välinen mitatakaavaero ja Venäjän sotilaallinen kyky. Jälkimmäinen viittaa useasti uhkan määrittelyn perusteena, erityisesti puolustus suunnittelussa, käytettyyn kaavaan: Uhka = Tahto x Kyky.¹⁷ Kaavan mukaisesti uhka ja sen intensiteetti määräytyy vastapuolen (uhkaajan) poliittisen tahdon ja suorituskyvyn yhteisvaikutuksena, minkä pohjalta sotilaallisessa suunnittelussa pyritään muodostamaan laskennallisesti mahdollisimman totuudenmukaisia uhkamalleja, uhka- ja voimavara-analyyseja.

Puolustuspolitiikassa (ja sotilaallisissa uhkamalleissa) ei riitä uhkan epätodennäköisyyden arvioiminen. Suomen linjana on ollut kysyä, että onko uhka mahdollinen. Kun Venäjän sotilaallinen kyky ja valmius Suomen lähialueilla on säilynyt, niin Suomen on ollut (ja on) kyettävä tunnistamaan sotilaallisen uhkan mahdollisuus, sillä oman uskottavan puolustusjärjestelmän rakentaminen vie aikaa kymmeniä vuosia. Uhka-kaavan ”tahto” voi puolestaan muuttua hyvinkin nopeasti ja näihin muutoksiin Suomen tulee tarvittavilta – myös sotilaallisilta – osin pystyä reagoimaan. Venäjän kehityksessä tapahtuvia muutoksia, niin sotilaallisia kuin poliittisia, tulee Suomessa seurata tarkasti.

¹⁷ Ks. esim. Puolustusministeriö, *Turvallisesti tulevaisuuteen, puolustusministeriön strategia 2025*, Helsinki 2006, s. 11. Tämä perinteinen turvallisuuspolitiikan käsiteperusta on rajallinen ja ongelmallinen laajennetun turvallisuus-käsitteen yhteydessä. Esimerkiksi pakolaisongelman tai ympäristöuhkan taustalta on vaikea löytää koherenttia kykyä tai tahtoa.

Venäjän sotilaallisen uhkan mahdollisuuden tiedostamisessa ei ole kyse liioittelusta, vaan Suomen turvallisuuspolitiikan toimintalinjan mukaisesta vastuunkannosta, kuten vuoden 2004 selontekoon kirjoitettiin: ”Uskottavalla kansallisella puolustuskyvyllä pyritään ennakolta ehkäisemään turvallisuusuhkien syntyminen Suomen aluetta kohtaan,” ja ”Suomen turvallisuus- ja puolustuspoliittinen toimintalinja tähtää maan itsenäisyyden ja demokraattisten perusarvojen turvaamiseen sekä kansalaisten ja hyvinvoinnin edistämiseen.”¹⁸ Tässä poliittisesti määritellyssä tavoiteasettelussa sotilaallisen uhkan mahdollisuuden kieltäminen olisi ristiriitais-ta.

Suomen asevoimien, puolustusvoimien, ydintehtävänä on edelleen säilyttää kyky puolustaa omaa aluetta sotilaallista hyökkäystä tai sen uhkaa vastaan. Se kertoo siitä, että sotilaallisen uhkan *mahdollisuutta* ei Suomessa ole pois-suljettu.

Tasapainoilua

Sekä Venäjällä että länsimaisilla toimijoilla on ollut merkittävä vaikutus siihen, miten uhkakuvia on Suomessa rakennettu kylmän sodan jälkeen. Kun aiemmin turvallisuus yhdistettiin vahvasti ainoastaan sotilaalliseen ja valtioliseen turvallisuuteen, ovat käsitykset turvallisuuden luonteesta laajentuneet huomattavasti viimeisen viidentoista vuoden aikana. Suomalaisen turvallisuus-käsityksen laajentuminen on liittynyt keskeisesti länsimaiseen viitekehukseen. Venäjä muodostaa puolestaan keskeisen tekijän Suomen kansalliselle uhkaymmärrykselle – niin uusien kuin

¹⁸ *Suomen turvallisuus- ja puolustuspoliittikka 2004*, Valtioneuvoston selonteko VNS 6/2004, s. 77, 85.

ennen kaikkea sotilaallisten uhkakuvien osalta.

Suomen uhkakuvien voi arvioida rakentuvan tietynlaiselle tasapainoilulle kansallisten ja länsimaisten uhkaymmärrysten ja intressien välillä. Suomessa on muiden länsimaiden tavoin korostettu viime vuosikymmenen aikana uusien uhkakuvien kasvavaa merkitystä, mutta tämä ei kuitenkaan ole merkinnyt sotilaallisten uhkakuvien poistamista.

Kun Georgian sota ja Venäjän voimistuva asema maailmanpolitiikassa ovat palauttamassa huomiota myös sotilaalliseen turvallisuuteen, on länsimaaisessa mediassa viime aikoina arvioitu uhkakuvien ajanmukaistamisen tarvetta. Kyse on ollut sotilaallisen uhkan mahdollisuuden mieleenpalauttamisesta. Näiden arvioiden voi katsoa pohjautuneen neljään olennaiseen huomioon: 1) Venäjä on valmis (tahto ja kyky) käyttämään sotilaallista voimaa ajaakseen ulkopoliittisia tavoitteitaan, 2) Venäjä on valmis vastakkainasetteluun lännen kanssa, 3) Venäjän (ja ylipäänsä suurvallan tai suurvalta-asemaa tavoittelevan valtion) toimintatapoja ei pysty koskaan täydellisesti ennakoimaan,¹⁹ 4) Venäjä pyrkii aktiivisesti nostamaan profiliaan kansainvälisenä voimatekijänä ja haastamaan yksinapaista maailmanjärjestystä.

Georgian tapahtumat tuskin edellyttävät nopeita muutoksia Suomen uhkakuviin tai turvallisuuspoliittiseen linjaan. Georgian tapahtumat luovat kuitenkin varmasti lisäpaineita turvallisuus- ja

puolustuspoliittisen selonteon valmisteluun. Olennaisemmaksi kysymykseksi muodostuu – missä ja miten Venäjä toimii seuraavaksi?

Suomen uhkakuvien (sekä puolustusjärjestelmän kehittämisen) osalta Georgian tilanne paremminkin kertoo, että Suomi on ollut oikealla tiellä – toisaalta huomioinut globalisaation ja turvallisuuden kasvaneen keskinäisriippuvuuden mukanaan tuomat uudet laaja-alaiset uhkakuvat, toisaalta unohtamatta kuitenkin uhkakuvia, jotka voivat konkreettisesti uhata valtiollista koskemattomuutta. Jälkimmäisessä on ollut kyse sotilaallisen uhkan mahdollisuuden tiedostamisesta, minkä takia Suomessa on koettu tarpeelliseksi ylläpitää nykyisenlaista sotilaallista valmiutta. Tähän liittyy keskeisesti koko maan turvallisuudesta huolehtiminen, puolustusjärjestelmän pitkän aikavälin kehittämisjärkeä sekä tulevaisuuden ennustamattomuus. Suomen mahdolliseen Nato-jäsenyyteen on Georgian tapahtumista löydettävissä sekä sitä puoltavia että jäsenyyden ulkopuolella pysyttämistä tukevia näkökantoja – katsantokannasta riippuen.

Suomen tulee jatkossakin huomioida sekä uudet ei-sotilaalliset uhkakuvat että vanhat sotilaalliset uhkakuvat kansallisessa uhkakuvasäilytyksessään. Tämä on Suomen uhkapolitiittista tasapainoilua – kansallisen edun nimissä – lännen ja Venäjän välillä.

¹⁹ Vrt. Ulkoasiainvaliokunnan lausunto vuoden 2004 turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon Venäjä-arvioista. ”Venäjän kehityksen arviointiin sopii toteama, että monet historialliset tapahtumat ovat olleet ennalta täysin arvaamattomia.” *Ulkoasiainvaliokunnan lausunto 26.11.2004*, UaVL 4/2004 vp.

Kirjoittajista

Kapteeni Jarno Linnéll toimii tutkijaupseerina Maanpuolustuskorkeakoulun Strategian laitoksella ja valmistelee sotatieteellistä väitöskirjaa Suomen uhkaku-
vapoliitista 2000-luvun alussa. Hän on suorittanut upseerin tutkinnon Maan-
puolustuskorkeakoulussa vuosina 1996–2000 ja valtiotieteiden maisterin tutkin-
non Helsingin yliopistossa vuonna 2005. Ennen nykyistä tehtäväänsä hän palveli
sotilastarkkailijana Lähi-idässä.

Majuri Jyri Raitasalo toimii strategian opettajana Maanpuolustuskorkeakoulun
Strategian laitoksella. Hän on suorittanut yleisesikuntaupseerin tutkinnon Maan-
puolustuskorkeakoulussa vuosina 2005–2007 ja valtiotieteiden tohtorin tutkin-
non Helsingin yliopistossa vuonna 2006. Ennen nykyistä tehtäväänsä hän palveli
tutkijaupseerina Maanpuolustuskorkeakoulun Strategian laitoksella.

Viimeisimmät tässä sarjassa julkaistut:

(täydellinen lista <http://www.mppk.fi/fi/tutkimus-opetus/julkaisut/stratl/>)

Julkaisusarja 4: Työpapereita (ISSN: 1236-4983)

No 26, 2008

Jarno Linnéll: Toimiiko turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selontekomenette-
ly?

No 27, 2008

Stefan Forss: Yhdysvallat ja avaruus – tapaus putoava satelliitti

Strategian laitos
Maanpuolustuskorkeakoulu
PL 266
00171 HELSINKI

Department of Strategic and Defence Studies
National Defence University
P.O.Box 266
00171 HELSINKI

Tel: +358 9 181 26320

Fax: +358 9 181 26324

E-mail: strategian.laitos@mil.fi

Internet: <http://www.mppk.fi/>